

פרוטוקול מס' 211

מישיבת ועדת העבודה
מיום ו', ג' בכסלו תשל"ו - 7.11.1975, שעה 8.30

נ כ ח ו :

חברי הוועדה:

ש. ארבלי-אלמוזלינו - היו"ר
מ. גז
פ. גרופר
מ. דרובלס
י. יודין
ח. שמעוני

מוזמנים:

מ. סמיר - היועץ המשפטי, משרד הבטחון
י. רוזם - משרד הבטחון
א. איסירוב - משרד הבטחון
נ. רשבא - משרד הבטחון
א. יהל - ארגון יד לבנים
ר. פוזנר - ארגון יד לבנים
מ. ברנע - ארגון יד לבנים
י. ארצי - ארגון אלמנות מלחמה
ש. לוי-צדוק - ארגון אלמנות מלחמה
א. נויבך - משרד האוצר
א. גלס - משרד המשפטים

מזכיר הוועדה: מ. משולם

רשמה: א. עצמון

סדר היום: המשך הדיון בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 11), תשל"ה-1975.

אני פותחת את הישיבה.

היו"ר ש. ארבלי:

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 11)

אני מקדמת בברכה את האורחים שלנו. בישיבה הקודמת שמענו את נציגי יד לבנים ונציגי משרד הבטחון. לי היתה פעם שיחה עם אלמנות שנישאו בשנית והיו להם השגות על הצעת החוק. מצאנו לנכון להזמין אותן היום ביחד עם נציגי יד לבנים כדי לדעת מהן ההשגות ומהן מציעות.

הבטחת לשלוח לנו את הצעת החוק ולא שלחת כך שאינני יכולה להתייחס למה

י. ארצי:

שכתוב שם. יש לנו כמה השגות: (1) בעייה של התגמול החודשי הקבוע; (2) בעייה של כל האלמנות שנישאו בשנית, לפני השינוי שמוצע בחוק ושגם התחילו ליישם אותו, והוא התשלום החד-פעמי של מענק נישואים. כפי שהוא היום אין לי עליו שום עוררין הוא נראה יפה וסביר ובהחלט מכובד - ויש לברך עליו.

נותרה בעייה של כל אותן נשים שהתחתנו לפני השינוי והן לא קיבלו את מענק הנישואים המוגדל הזה שעל אותו בסיס ניתן להשקיע אותו ולקבל ריבית וכיו"ב. זו בעייה שיש לטפל בה וכסכמה יש לקחת את כל אותן אלמנות שנישאו בשנית עם ילדים. הבעיה מתחילה היכן שיש ילדים. יש לאפשר לכל אותן אלמנות שנישאו בשנית ואשר יש להן ילדים סמוכים על שולחנן לקבל את מענק הנישואים המוגדל.

על איזה תקופה את מדברת?

היו"ר ש. ארבלי:

מ-1.4.1974. המענק עומד היום על תגמול חודשי לאלמנות כפול 60 חודש. בזמנו

י. ארצי:

זה עמד על תגמול חודשי כפול 30 חודש.

היא מתכוונת לתת הפרשים לכל אותן אלמנות שנישאו בשנית ושהיו להם ילדים עד גיל

ר. פוזנר:

21 בתאריך 1.4.74.

כלומר, אלמנות מכל מערכות ישראל?

היו"ר ש. ארבלי:

אלמנות צה"ל.

י. ארצי:

כמה זה מקיף?

היו"ר ש. ארבלי:

משרד הבטחון לא מוכן לתת לנו אינפורמציה על כך.

י. ארצי:

לגבי הנושא של תגמול חודשי - יש איתי תחשיב כלכלי של הוצאות על שני ילדים. התחשיב הזה נעשה בינואר 1975 כאשר המחירים היו על חודש דצמבר לפני כן. מאז ועד היום חלו הרבה מאד שינויים. ההוצאה הכללית שכוללת כלכלה - מזון - וזה נעשה עפ"י מה שנכנס למדד בלבד. מהלשכה המרכזית לסטטיסטיקה קבלנו את כל הפריטים הנכנסים למדד ופריטים אלו הם: ירקות, פירות, בשר, מכולת וביגוד. בנוסף לאותם דברים יש הוצאות נוספות שאנחנו חייבים לקחת בחשבון ואלו הם הוצאות בית ספר חובה. המחירים הם של הסופרמרקט שזה זול משוק הכרמל בין 10-15%. ביגוד - זה מחירים של בית רומנו ויפו. מה שלא נכלל פה זה נסיעות. ההוצאות על שני ילדים עבור כלכלה מגיעות ל-919 לירות.

י. ארצי:

אל תשכחו שמדובר על מחירים של דצמבר -
ינואר 1974-75, כאשר נלקח בחשבון ביגוד

שניתן להעברה מילד לילד. אני רוצה לציין שהעבודה הזאת נעשתה ע"י כמה נשים. הם יצאו לבדוק את המחירים בכל מקום והתחשיב נעשה על הזול ביותר. באותה התקופה התגמול החודשי לאלמנה שנישאה בשנית היה 785 לירות לחודש. הטבה קבועה לכל ילד סך של 110 לירות. כאשר מדובר על שני ילדים זה 220 לירות. סך הכל 1,005 לירות לחודש. אם נוריד את המינימום ההוצאות עבור ילד לגבי מזון - וזה לא כולל בשר כל יום - יוצא שנשאר לה 86 לירות לחודש עבור שני הילדים. וזה בשביל שיעורי עזר, טיפול אורתודנטי, קיטנות, מתנות, חופשה, סיוע פסיכולוגי, פסיכיאטרי וכו'. כלומר, אם תקחו את התחשיב של אז למעשה כל מה שניתן לתת לילד הוא מזון וביגוד בסיסי בלבד. זה היה כאשר המדד עמד על 230 נקודות והיום הוא עומד על 315 נקודות.

התלוש של החודש שעבר היה בסכום של 1,332 לירות כולל תוספת יוקר כאשר התגמול הבסיסי עומד היום על 987 ל"י. הטבות קבועות לשני ילדים עומד על 271 לירות. למעשה מאותה השנה ועד היום לא רק שלא חל שינוי אלא לאור עליית המחירים המצב נעשה עוד יותר חמור.

אני אסביר מדוע הוא חמור - אני אתן דוגמא מעצמי ואני רוצה להעלות את הבעיה כפי שהיא עומדת. זו בעיה כאובה וחמורה ורוב האלמנות לא היו מוכנות להזדהות. ישנה בעיה רגישה שקשורה ליחסים שלהן עם הבעל השני. לי קל לדבר מכיון שיש לי עסק משלי, אמנם לא פורח אבל בהחלט מאפשר לי לא לחנוק את הילדות. אין אפשרות ללוקסוס אבל אם הן זקוקות לטיפול אורתודנטי שעולה לי 7,000 לירות אני יכולה להרשות לעצמי את זה. הגב' שושנה לא יכולה לאפשר לעצמה לעשות את זה היא צריכה להגיד לילדים שלה אתם חשברו את הראש ובגיל 40 יעקרו לכם את השיניים מכיון שלא היה ביכולתי לתקן לכם אותן.

אלמנה עם ילדים, כאשר היא מתחנת, עפ"י רוב היא מתחנת עם גבר או שהוא גרוש או שהוא אלמן. בשני המקרים הוא חייב לתמוך בילדיו ובגרושתו וכו'. נקח את השכר היפה ביותר שאדם יכולים להעלות בדעתכם במשך ותנסו לחשוב כיצד אפשר עם שכר כזה לתמוך בשתי משפחות. מחובתו של אותו אדם להמשיך ולתמוך במשפחתו עד כמה שהוא יכול. בשני המקרים גם יחד קשה מאד לעמוד בהוצאות, שתהיה דרגת השכר היפה ביותר, להחזיק בשתי משפחות מבחינת ההוצאות.

החוק היום מחייב גרוש עפ"י רוב לתת חצי ממשכורתו, לפעמים יותר, לגרושתו. גם אם יש לו שכר של 4,000 לירות לחודש מזה 2,000 יורדים עבור הגרושה, איך הוא יכול להחזיק עוד משפחה? אני לקחתי את המקרה הטוב וגם אז זה לא בר-יישום. בתחשיב שהכנתי לא נכלל שום מיסוי ושום הוצאות בית - ודברים כאלה קיימים ואני לא צריכה לספר לכם כמה זה עולה היום.

אם נקח את המקרה של גב' שושנה - שזה גם כן עוד טוב, כיון שיש אלמנות שנישאו בשנית. משכונת התקווה עם כל הבעיות האיומות הכרוכות במקומות אלה. בעלה של שושנה עובד בעידית תל-אביב מרויח כ-2,500 לירות לחודש. היא מורה ומרויחה כ-1,600 לירות לחודש. סך הכל יש להם חמשה ילדים - שלושה שלו ושניים שלה. המצב שלהם היום הוא כזה שהילדה הגדולה מבעלה היא בגיל 20 והיא עדיין גרה איתם בדירה של שלושה חדרים.

ש. לוי-צדוק:

תודה לאל שאני עובדת. יש לי שתי בנות. נישאתי לאלמן שיש לו שלושה ילדים, אחת מהן נישאה. התמונה הכללית שאני רוצה לצייר אותה היא זו: - שלושה חדרים באזור יוקרה בחולון, חדר אחד לנו זחדר אחד בגודל של 3x4 עבור 4 ילדים. את החדר הפרדנו ע"י ארון קיר באמצע. אין לי אפשרות להוציא את המגירה של המיטות על-מנת להכניס את השמיכות. הצפיפות היא די גדולה. הבת הגדולה היא בת 20, השני הוא בן 16, והבנות שלי הן בגילאי 9 ו-11.

נכון שיש לכל אחד מאיתנו דירה אבל יש כאן ענין של צו ירושה כאשר לילדים יש זכות על הדירה הזאת. כלומר, אני יכולה בהכמת הוריו של בעלי הקודם לשכנע אותם למכור את זה על-מנת לקנות דירה משותפת גדולה יותר. אבל קיימת סכנה גדולה מאד. היום אני חיה עם בעלי בשקט אם כי לא על מי מנוחות - אבל זה נקרא שאני הצלחתי בנישואי עד עכשיו. מאחר והוא מבין אותי ומשתדל לבוא לקראתי אבל חיכוכים ישנם למכביר. לא פעם המצב מביא אותי לידי כך שאני חושבת בכיוון לא טוב שמא עשיתי טעות ונישאתי. נניח שאנחנו מוכרים את הדירות שלנו וקונים דירה גדולה לכולם. כאשר הבנות תגדלנה תבואנה ותגדנה לי: אמא למה עשית את זה? - הפחד שלי הוא שלאחר שנתאחד בדירה אחת ולאחר מספר שנים אני אצטרך להתגרש - מה יהיה על הדירה האומללה הזאת?

נניח שאני ארצה לקחת הלוואה על-מנת

לקנות 3.5 חדרים, אין לי ממי לקחת. לא משרד הבטחון מעמיד לרשותי את ההלוואה הזאת ואין לי למי לפנות על-מנת לקבל את ההלוואה הזאת.

אני רוצה לספר לכם בערך מה הולך בבית.

אני חיה בבית רגיל ביותר. התגמול החודשי לילד זה 600 לירות ובזה אני חייבת להחזיק אותו. רצה ה' ויש לי ילדה מתוננת שהיא לומדת נגינה ומקבלת פעמיים בשבוע שיעורים בפסנתר. זה עולה לי 170 לירות לחודש. המטרה שלי להתוות לה את הדרך כדי שתוכל לרכוש לה מקצוע לחיים כמורה למוסיקה. בעיני הלימוד הזה הוא כמו לחם ובשר. גם שיעורי העזר עולים לא מעט. היא חלשה בחשבון ואני חייבת לתת לה פעמיים בשבוע שיעורי עזר. היום זה עולה 25 לירות לשיעור. ממני לוקחים 20 לירות לשיעור מכיון שאני מורה בבית-ספר. כלומר, אני חייבת להוציא 50 לירות עבור שיעורי עזר - ואני כבר לא מדברת על אנגלית שגם את זה צריך. אם נסכם את הסכומים של 200 לירות פלוס 150 לירות זה מגיע ל-350 לירות. ישנה קרן לעזרה הדדית ואני פונה אליה מדי שנה בבושת פנים. אם גב' אורה נמיר מתערבת אז אני מקבלת 50%, ואם לא מתמזל לי מזלי - כמו השנה - אז אני לא מקבלת דבר.

דבר נוסף - טיפול שיניים. לבת הגדולה

שלי יש 4 שיניים רקובות לגמרי והיא צריכה להמשיך בזה כל החיים שלה. אינני יודעת מה אעשה איתה? - זה לא טיפול רגיל אלא צריך מומחה להשתלה. אינני יודעת למי לפנות בענין הזה.

בעייה נוספת - כאשר אלמנה נשאת 51%

נשאר עבור הילדים והשאר יורד. הבקשה שלי היא זאת: ברגע שהיא נישאת להשאיר את החלק הארי של התגמול לילדים - 56%. דבר נוסף - ברגע שאלמנה חושבת להינשא התגמול שמשאירים לה לילדים הוא כל כך מועט וזעום והפחד שלה הוא בזה שלא תוכל להחזיק מעמד. לוא היו משאירים את התגמול בצורה אחרת לא לפי 55% אלא חלק הרבה יותר גדול לידי הילדים זה היה מוריד את הפחד מהאלמנה להינשא שנית. כאשר נכנס גבר למשפחה עם ילדים יש לו מעמסה מוסרית גדולה ויש לו כאב ראש די גדול. ברגע שהוא ידע שירד ממנו העול של הכלכלה יתכן מאד שלא עשרות יתחתנו אולי מאות.

ש. לוי-צדוק:

גבר שירצה להתחתן עם אלמנה פלוס שני ילדים יחשוב הרבה מאד כי אם הוא צריך לתמוך בגרושתו ובילדיו או אם הוא סבא הוא צריך לתת לנכדים מחנות - וזה מאד קשה. לוא היו משאירים את החלק הארי לידי האלמנה אני חושבת שהייתי מוצאת את הדרך איך לחסוך כסף לתקופה שהם יחחטבו. היום אני חיה מהיד לפה. בעוד כמה שנים בתי תרצה להתחתן מה יש לי לתת לה? - בקושי אני מתקיימת.

ישנן בעיות וילדים מחוננים אי אפשר לקפח רק בגלל שהאבות שלהם נפלו במלחמה - זה לא יכול להיות. יש לי כמה המלצות שבשום אופן לא להפסיק את הלימודים של הבת. המטרה שלי לתת לה את המקצוע לעתיד שתוכל לקיים את עצמה בכבוד.

היו"ר ש. ארבל:

בסעיף 7 להצעת החוק מדובר על תגמולים בעד יתומים כשהאלמנה נישאה. אם היה יתום אחד סמוך על שולחנה - 45% מסך כל המשכורת הנהוגה אותה שעה לגבי עובד המדינה שדרגת משכורתו היא ט"ו של הדירוג האחיד ושאינה משתלמת לו תוספת שכר בזכות בן משפחה. אם היו שני יתומים או יותר סמוכים על שולחנה שיעור התגמול המשתלם לאלמנה לפי פסקה (1) בתוספת של 11%. כלומר, 56% האם אתן חולקות על זה? - מה היה המצב לפני הצעת החוק?

י. רוזם:

אני חושב שבוטח הזה אתן מתפרצות לדלת פתוחה. אם אני אקח את התחשיב שלכן אז מה שאנחנו מציעים זה אפילו יותר. לפי המלצת ועדת קרגמן אלמנה שנישאה בשנית מקבלת 35% בדרגה ט"ו ולכן הסכום לאלמנה כזו פלוס שני ילדים הוא 1,022 ל"י. בנובמבר עם העלאת האינדקס אלמנה שטרם נישאה פלוס שני ילדים מקבלת 2,468.38 ל"י פלוס גילום של 504.20 ל"י. זה קרוב ל-3,000 ל"י לחודש. אלמנה שנישאה בשנית פלוס שני ילדים מקבלת, לפי המלצת ועדת קרגמן, 35% בדרגה ט"ו פלוס שני ילדים סכום של 1,022 ל"י פלוס גילום של 281 ל"י לחודש. בסך הכל 1,304 לירות לחודש. לפי הצעת החוק שאנחנו מגישים - אנחנו צריכים לשלם הפרשים לאלמנה, אבל כל זמן שזה לא אושר ע"י ועדת הכספים לא יכולנו לבצע. לפי הצעת החוק, אלמנה שנישאה בשנית פלוס שני ילדים תקבל 1,246 לירות במקום 1,022 לירות. כלומר, 220 לירות יותר, פלוס גילום של 281 לירות. אם כך הסכום הזה הוא קצת יותר גבוה מהתחשיב שלכן.

י. ארצי:

נכון שיש פה סכום חדש אבל אני לא רואה אותו כמשמעותי ואסביר מדוע? - אחת הבעיות החמורות שאני נתקלתי בהן זו הבעיה של התאמה. כאשר כל זוג בשעה שהוא נישא היה צעיר נחמד ויפה בלי בעיות מיוחדות ואם כל אחד מהנוכחים פה ישחזר אחורה את השלבים הראשונים של הנישואין יראה שזה לא היה קל. ישנם משברים ובעיות. קל וחומר כאשר אלמנה נישאת בשנית ובן זוגה ברוב המקרים גם כן במשברים איומים. התוצאה ילדים פרובלמטיים בצורה בלתי רגילה. ילדים עם בעיות והורים עם בעיות. אם לוקחים את כל המכלול הזה ושמים אותו תחת קורת גג אחד, ואפילו בדירת רווחה, התוצאה קטסטרופלית במיוחד במשך חמש השנים הראשונות. אינני יודעת אם יש לזה פתרון או לא. הפתרון שמצטייר היום הוא פשוט לגמרי כאשר עושים אנשים מבוגרים את הצעד הזה באחוז גבוה מהמקרים מבטלים את הנישואים. שלוש שנים אחר הצישואין עוד מחזירים את התגמולים אבל אחרי שלוש שנים אם אלמנה מתגרשת היא איננה מקבלת זאת.

היו"ר ש. ארבל:

ביטלו את זה כבר.

א. איסרוב:
היא אמרה דבר אחר. אם האלמנה מתגרשת
תוך שלוש שנים היא חוזרת לזכות התגמולים
שלה. אבל אם היא מתגרשת אחרי תקופה זו היא לא חוזרת לתגמולים.

י. ארצי:
זו חרב פיפיות ועובדת בצורה יוצאת
מהכלל. יש לי חברות - שכרגע אינן
מוכנות להזדהות - כאשר מתקרבת התקופה של שלוש השנים הן מתחילות בהליכי
גירושין. אם ניתן או לא ניתן במסגרת של סיוע פסיכולוגי לעזור לאותה
משפחה גדולה ומאוחדת אינני יודעת איך ניתן להתגבר על העסק הזה. לפחות
צריך היה לעשות משהו בכיוון הזה. האם יש לכם מושג כמה עולה היום יעוץ
פסיכולוגי? - במקרה הזול ביותר זה 100 ל"י. אם אותה משפחה מחליטה ללכת
ליעוץ אז היא מקבלת 10% מההוצאה דרך קופת-חולים אם היא מצליחה לעבור
את הוועדות האלה - וזו השפלה גדולה. יש לי נסיון מעצמי - הלכתי כיון
שהייתי זקוקה ליעוץ איך להתמודד עם הילדים בבעייה של המוות. באותה תקופה
משרד הבטחון לא מימן אפילו אגורה אחת שחוקה. לאחר מלחמות קשות סוף
סוף משרד הבטחון שילם לי בחזרה את הכספים ומאז הנושא הזה סודר. ברגע
שהתחנתני לא רק שלא הוחמרו הבעיות אלא הילד מתחיל לשאול מה עם אבא שלי?
למה נכנס לי דבר חדש הביתה?. כאשר באתי למר איסרוב הוא אמר לי תשברי
את הראש שלך לבד. עשיתי מלחמה גדולה מאד ולבסוף הסכימו לדבר. עכשיו
עשו גילום והגילום הזה חייב לכלול את הכל.

אני מעלה פה סעיף שהוא רגיש במיוחד
אצלי, בתור בוגרת פסיכולוגיה. כל אחד שהיה נוכח בכנס של ארגון יד לבנים
יטכים אותי שאוסף הבעיות שם הוא מחריד - ולכן אני מדגישה את הנושא
הזה כרגע. מה שלי נראה בכנס הזה הוא סוג אחד של נפגעי 'צה"ל מול סוג שני
של נפגעי 'צה"ל. לא בגלל שהאנשים הם רעים אלא קובץ כזה של בעיות שהאנשים
אינם מסוגלים להתמודד איתן. אלו בעיות רגשיות המשועות לעזרה. זה שאלמנה
מחליטה להתחתן היא בזה רק החמירה לעצמה את הבעיות. נכון שלפני הגילום
היה בלגן נורא של קבלות אבל דבר אחד זה הבטיח שהדברים המינימליים
החיוניים הנוספים הילד קיבל אותם. למשל, לשלוח היום ילד לקייטנה זה
לוכסוס זה עולה 450 ל"י לילד אחד למשך 3 שבועות. הרוב הגדול של האלמנות
שנישאו בשנית לא שלחו את ילדיהם לקייטנות. גם לי יש ילדים מחוננים
ולפני שמצליחים לזוז כבר נגמר הסכום של 140 ל"י של הגילום. למשל,
מוסיקה זה לא דבר שניתן במסגרת בית נוער או במסגרת בית-הספר. אני לא
בדקתי את התחשיב של אלמנות שלא נישאו בשנית אבל הגילום שלהם הוא פי
שניים משל אלמנות שנישאו בשנית.

היו"ר ש. ארבל:
האם יש תחשיב שונה לגבי הגילום להוצאות
של ילד לגבי אלמנה שנישאה בשנית ולגבי
אלמנה שלא נישאה?

א. איסרוב:
הגילום לילד הוא אותו הדבר. לגבי
אלמנה שלא נישאה יש גילום של ההוצאות
שלה מה שלא כך לגבי אלמנה שנישאה בשנית שלה אין את הגילום הזה. כל ילד
מקבל את אותו הסכום בין אם נישאה ובין שלא נישאה.

י. ארצי:
בתוך הסכום הזה כפי שאתם מעמידים אותו
בסיס החישוב הוא מוטעה. חייבים לקחת
בחשבון שברוב המקרים ישנן הוצאות נוספות שאינן בתחשיב וזה הוצאות על
הדירה, על שירותים של הבית. וכל מיני דברים שלא ניתן לבטל אותם. אותו
גבר שנישאה לאלמנה כזאת הוא משלם את ההוצאות האלה במקום אחר כי ברוב
המקרים אלו גברים גרושים.

י. ארצי:

אותן אלמנות שנישאו בשנית ביטלו לילדיהם את רוב הדברים כמו: קייטנות, טיפולי שיניים מסובכים. גם סתימות עושים את זה במסגרת של בית הספר, אלא שזה רק פעמיים בשנה. שלא לדבר על זה שאין שום אפשרות לטיפול פסיכולוגי.

תעלו שאלה נכונה - מי ערב שאכן הכספים יגיעו לידי הילדים? - מוכרת לנו השאלה הזאת בעיקר כאשר יש עוד ילדים בבית והאינטרס הוא להבטיח את הילדים של חללי צה"ל ולא ילדים אחרים. ישנן כל מיני דרכים כדי לפתור את הבעיה הזאת. כרגע אני יכולה להציע עם קבלות למטרה הספציפית הזאת. יש לעשות תחשיב ריאלי של ההוצאות וכל מה שעובר מילד אחד לשני זה ביגוד זרק אחוז מיזערי - לא כולל הנעלה. ההוצאות הן אותן הוצאות, אותו האוכל והכל אותו הדבר.

הבאתי לכם עוד כמה מספרים - ומדובר במחירים של דצמבר ינואר 1975-74 - הוצאות אחזקה של ילד בקיבוץ. הבאתי את התחשיב הזה מקיבוץ שער העמקים והוא כולל כלכלה, ביגוד וחינוך בלבד. כתה ו' - 5,200 ל"י; כתה ז' 4,800 ל"י; כתה ח' 4,300 ל"י; כתה ט' 6,400 ל"י. אם תכפילו את זה בשניים זה כבר עובר את מה שאנחנו קבלנו כבסיס עם גילום ההטבות. הפתרון הקונקרטי הוא - ועושות זאת רוב האלמנות - שהן לא מתחתנות אלא תיות עם גבר עפ"י הסכם חוזי ולפעמים גם אין הסכם חוזי. ואם לא ימצא פתרון לצנין הדבר הזה ימשיך ויחעצם. אני לא מגנה פה על המוסר והחוק היהודי - לא מפריע לי המוסר של בני האדם - אבל ישנה בעיה שלילדים יש משברים.

אני מציעה שני דברים: לשנות את הבסיס ולקחת בחשבון שישנן הוצאות יותר מאשר מזון בסיסי וביגוד בסיסי.

ש. לוי-צדוק:

אני מודעת לבעיה הזאת ולא מפני שזה נוח להן אלא פשוט הן אינן יכולות לוותר על התמיכה החודשית הזאת. יש לי חברה שכבר 4 שנים רוצה להתחתן אבל אשתו לא מוכנה לתת לו גט. הוא תומך בה בסכום של 1,800 ל"י לחודש. שאלתי אותה מה יהיה הסוף? - היא ענתה: לוא משרד הבטחון היה משאיר לי את החלק הארי נניח שהיה מוריד 25% ומשאיר לי את היתר כדי שאוכל לגדל את שני הילדים שלי אולי הייתי נישאת. אתם יודעים איזה בעיות יש לילדים האלה? - למה כל אחד טומן את ראשו בחול שלא קיים מצב כזה? - לוא כל התגמול היה משתנה בצורה אחרת אולי 50% כן היו מתחתנות.

י. ארצי:

צריך לקחת בחשבון שמדובר באחזקת שני בתים ובמקרה הזה שהיא תוכל להמשיך

להחזיק.

לגבי הוצאות נוספות - לא כל ילד צריך טיפול אורתודנטי ולא הרבה זקוקים לסיוע פסיכיאטרי ולכן לעשות את זה כהוצאה נפרדת גם לגבי אלמנה שלא נישאה בשנית. כי זו הוצאה גדולה מאד היום ואם מתחילים את הטיפול זה בדרך כלל שתי פגישות שבועיות לפחות. כלומר, אנחנו מציעות כיסוי הוצאה נפרדת על סמך קבלות. לגבי מענק - לתת גם לאלמנות עד 1.4.74.

ש. לוי-צדוק:

בקשר לילדים מחוננים - אולי צריך לחשוב עליהם. שמעתי שהוקמה קרן לילדי מלחמה

בתחום האוניברסיטאות.

א. איסירוב:

זו קרן פרטית לא של משרד הבטחון. ישנו יהודי שהוא תורם את זה. נתמנתה ועדה ציבורית שהיושב-ראש שלה הוא לא איש משרד הבטחון. משה דיין היה האפוטרופוס הגדול של הענין הזה. ההחלטות איזה מענקים לתת, למי לתת מענקים - זה לא בידי משרד הבטחון מאחר וזו קרן פרטית.

היו"ר ש. ארבל:

היא שוקלת כל מקרה לגופו?

א. איסירוב:

אינני יודע איך היא פועלת. יש ועדה ופונים אליה.

מ. גז:

נדמה לי שח"כ דוד קורן חבר בוועדה הזאת.

ר. פוזנר:

האמת שקצת קשה לי להתייחס לנושא. הדברים שנאמרו פה הם די קשים. יש הרבה אמת במה שהן אומרות. כאשר באים ואומרים שמקימים משפחה חדשה והמשפחה שבונים היא על שתי משפחות בעייתיות ברור שקיימות בעיות נוספות. לי נראה שמכל מה שנאמר פה צריך להתייחס לבעיית התגמולים עבור הילדים - וזה מדובר לגבי כולם - כבר בפעם הקודמת דברנו על כך שטיפול שיניים וטיפול פסיכיאטרי עולים הרבה כסף ואי אפשר להתייחס אליהם בגילום הכולל.

יכול להיות שכאשר עשו את התחשיב לקחו בחשבון פחות או יותר טיפול שיניים לילד. לקחו סכום של 7,000 לירות וחלקו אותו ל-18 שנה אז יוצא שכל חודש הטיפול יעלה 50 לירות. האמת היא שזה לא בדיוק כך. במציאות שלנו בארץ אני לא לוקחת את ה-50 לירות בחודש ושמה אותם בצד עבור טיפול שיניים. כי היום אם אני שמה 50 לירות בצד אז בעוד חודשיים זה לא מספיק לטיפול כאשר הטיפול עולה בסביבות 5,000 לירות. אותו הדבר לגבי טיפול פסיכיאטרי - הטיפולים האלה כאילו מגולמים ואז נוצרת הבעיה.

אנחנו טענו שזה לא מכובד ענין הקבלות ועם כל זה שאני תומכת בגילום צריך לחשוב שטיפול שיניים וטיפול פסיכיאטרי בגובה מסויים יצטרכו לחשוב על כיסוי - אבל זה כולל את כולם לא רק אלמנות שנישאו בשנית.

יש כאן בעיה נוספת לגבי אלמנות שנישאו ויכול להיות שיצטרכו לחשוב על אפשרות להשאיר לה איזה שהוא סכום לצורך הפרטי שלה שתוכל לתת לילדים שלה משהו נוסף. במה דברים אמורים? - בכל בית, ואני חושבת שזה קורה בבית הרבה מאד פעמים, כאשר צריך לתת לילד שלה משהו שהוא לא כלול בתוך הדברים הבסיסיים כמו אוכל ולבוש אלא דבר נוסף אין לה ממה לתת היא חייבת לגשת לבעל ולבקש ממנו את הכסף. יבוא הבעל ויאמר אני חושב שזה מיותר אפשר לתת לו מתנה יותר קטנה. אי אפשר להתעלם מהנקודה הזאת. יכול להיות שבחור סבתא היא כבר לא תעבוד כי נגמר לה הכח והיא זקוקה לכסף כדי לקנות מתנה לנכד או לבן וכו'. לכן אולי כדאי לחשוב על איזו שהיא דרך כדי להשאיר לה חלק מהתגמול לצורך הפרטי שלה כדי שבבוא הזמן יהיה לה משהו בצד משלה. יעל אמרה שלה יש עסק משלה והיא יכולה להרשות לעצמה את הדבר הזה. מעט מאד יש להן עסק משלהן ולכן רצוי אולי לחשוב בכיוון הזה ולהשאיר לה משהו לצורך הפרטי שלה.

פ. גרופר:

מה עם הילדים המחוננים?

ר. פוזנר:

ילדים מחוננים יש לכל אם יהודיה.

מ. דרובלס:

אני מביין שהסכום שנקבע, יחסית, הוא די נאה ומקובל, אבל יש פה כמה דברים שהם חורגים מהמסגרת. אני יוצא מחוץ הנחה שליתומים של אלמנה שנישאה בשנית יש יותר בעיות מאשר משפחה רגילה. ואז אם צריך כסף להוצאות כגון טיפול פסיכיאטרי ואין את זה אז זה יכול לערער את שלום הבית במשפחה. לא כל גבר מביין את זה להוציא 3,000 לירות עבור טיפול שיניים. אני מביין גם את הבעיה של הגילום אבל יחד עם זאת האם אי אפשר להקים מחלקה פסיכיאטרית ליד משרד הבטחון? - לא כל אחד זקוק לטיפול פסיכיאטרי אבל מי שזקוק לטיפול הפסיכיאטרי שהדבר הזה יהיה מכוסה. אם היינו יכולים להבטיח שהטיפול יהיה נאות ומקובל במסגרת משרד הבטחון - מה טוב. אולי רצוי ללכת בשתי נקודות אלה לקראת האלמנות שנישאו בשנית כדי שהמצב יהיה יותר טוב.

בקשר לסכום הכולל של 1,500 ל"י לשני

ילדים זה סכום מתקבל על הדעת, בהתחשב בשכר הממוצע במשק שהוא כ-2,500 ל"י לחודש. לכן אני אומר שיש ללכת עם הדברים האלה כתגמול מיוחד.

בקשה נוספת - האם אפשר לקבל את הפירוט

של הגילום, מה כלול בתוכו?

א. איסירוב:

בקשר לטיפול פסיכולוגי - כל יתום בין אם אמו נישאה ובין אם לא, כל עוד הוא יתום הוא זכאי לטיפול פסיכולוגי, פסיכיאטרי. את הנושא הזה לא גילמנו. אם מדברים, למשל, על ילדים מחוננים, או על קייטנות, פה יש אפשרות של בחירה. החילוקי דיעות הם בנקודה אחת - יש לנו הסכם עם חחנות ציבוריות שאנחנו מפנים את האנשים לשם, אם זה קופת-חולים או משרד הבריאות או פסיכולוגים פרטיים. אנחנו לא מוכנים שכל אחד ילך לפסיכולוג שהוא רוצה. ברגע שהפסיכיאטר יודע שיש פה עניין של משרד הבטחון אז הוא דורש אפילו 300 לירות לטיפול. לכן כל הדבר הזה הוא שולי לגבי אותם אלה שמעדיפים ללכת לפסיכולוג שיש לו שם ורוצה 300 לירות עבור ייעוץ. לא ראינו אפשרות שאנחנו נשבור את השוק מבחינת המחירים. בכל אופן את הדבר הזה אנחנו מכסים לגבי כל אלמנה ויתום וזה לא נכנס לתוך הגילום.

היו"ר ש. ארבל:

האם זה חל גם על אלמנה שנישאה?

א. איסירוב:

הם יתומים לכל דבר לגבי משרד הבטחון. היא העלתה את הבעיה הפסיכולוגית שלה כאשר עכשיו בעלה זקוק גם כן לטיפול - עד היכן נגיע? - ככלל זה מומן. הויכוח שלי עם יעל היה (א) אצל מי לוקחים את הטיפול. אם היא מדברת על מחיר של 100 לירות אז לנו יש פסיכולוגים ברמה גבוהה שהתעריף היום הוא 75 לירות. פנה אלי פסיכולוג מאד מקובל בארץ אבל המחירים שלו הם 300 ל"י ליעוץ. מבחינה ציבורית אנחנו נחטא לעניין כאשר אנחנו יכולים לממן את זה ואחרים לא יכולים לממן את זה. סיפנל אורתודנטי כלול בגילום.

א. נויבך:

כאשר החלטנו על הגילום ישבנו עם נציגי ההורים והתייחסנו אל שני אספקטים:

(א) שלא לחייב אלמנה לבוא למשרד הבטחון על כל הוצאה שעשתה, וגם חוסך את הסבך המינהלי שכרוך בזה. (ב) למרבית האלמנות אחת הבעיות שיש להן נגד אגף השיקום שעד שמקבלים את הכסף עוברים מספר חודשים. (ג) למצוא ממוצע של מערכת הוצאות שיש למשפחה מסוג זה. לקחנו רשימה של 10 נושאים שנראה היה לנו שהם משותפים לכולם.

להלן רשימת הנושאים אשר יוחלפו בתשלומים

חודשיים שוטפים: (1) החזר מסי קניה; (2) טיפול רפואי מיוחד בטיפול שיניים; (3) תגמול מיוחד ליולדת; (4) עזרת בית לאלמנה יולדת; (5) מימון מלא של גן ילדים, פרטי או חובה; (6) מענק קיץ ליחוס (תשלום קייטנות); (7) ספרי לימוד ליחומים; (8) שיעורי עזר ליחומים; (9) מענק חוגים ליחומים; (10) תגמול לאחר הלידה.

לגבי טיפול רפואי מיוחד בטיפול שיניים

פרשנו את זה על 6-8 הגענו לסכום של 100-180 לירות לחודש. התגמול הוא חודשי ומשתלם כל שנות תשלום התגמול.

יחוס בגיל 0-3 יש הוצאות שונות מאשר

גיל של 3-6 או 10-14 או 14-18. בכל קבוצת גיל חפשנו פחות או יותר את ההוצאות. היה ויכוח אם לתת תשלום אחיד או לפי ההוצאות של כל קבוצה וקבוצה. ההצעה של ההורים התקבלה ללכת למערכת אחידה לכל השנים. הם אמרו: נוח לנו לקבל תשלום חודשי שוטף לאורך כל השנים של הילד עד לגיל 18, כאשר החישוב היה מקובל עליהם גם לנושא של הגילום. לא היה ויכוח לגבי ערך החישוב. כאשר הגענו לגילום לאלמנה שלא נישאה לבין אלמנה שנישאה לגבינו היתום הוא אותו יתום עד שהוא בוגר. הוא לא נקנס על זה שאימו נישאה בשנית והמדינה צריכה להמשיך לחמוך בו.

אני קצת הופתעתי מסגנון הדיבור פה. אני

רוצה להגיד שני דברים: כאשר מסתכלים על אלמנה שמטופלת במסגרת אגף השיקום אני מוכרח להעיר הערה - כל הקבוצה הגדולה שמטופלת במסגרת המוסד לביטוח לאומי כמו נכי תאונות עבודה ועוד, לוקחים למודל את מערכת התשלומים וההטבות שנפגעי מלחמה מקבלים מאגף השיקום. עם אלף אלפי הבדלות אני סבור שאסור לנו להתעלם מזה.

אני רוצה לתת שני מספרים: בשנת 1974

תקציב אגף השיקום היה 560 מיליון לירות ובשנת 1975 מדברים על 700 מיליון לירות ובשנת 1976 על 850-900 מיליון לירות כאשר מרכיב התגמולים מהווה היום למעלה מ-50%.

לגבי אלמנות שלא נישאו בשנית נותנים

להם תגמול חודשי בסדר גודל של 3,000 לירות. נראה לי שבזה המדינה מהווה פיצוי כפול פיצוי על שהבעל נהרג. לגבי אלמנה שנישאה בשנית לה יש בעל - וכאילו זה עונש להינשא בשנית - כך זה התקבל. אסור לאבד את הפרופורציה למה שקורה היום במדינה.

כאשר אלמנה עם ילדים נישאת לגבר אז גם

היו"ר ש. ארבלי:

לו יש ילדים והוא חייב עדיין למשפחתו

הקודמת. - גם את זה צריך לקחת בחשבון.

א. נויבך:

אני לא אומר שזה פשוט אבל תשלום חודשי של 1,500 לירות לחודש לאלמנה שנישאה

בשנית עם שני ילדים זה תשלום יותר גבוה מכל אלמנה שמקבלת מהמוסד לביטוח לאומי. לאלמנה שנישאת משלמים מענק נישואין בסך 90,000 לירות. כאשר היא מתגרשת היא לא צריכה להחזיר את זה והיא חוזרת לקבל תגמולים עד שלוש שנים. גם בזמן שהאלמנה מתאלמנת היא מקבלת מספר סוגי מענקים כדי לסייע לה במתן הלוואות. כלומר, כאשר האלמנה נישאת בשנית היא לא אלמנה שבאה בחוסר כל אלא יש עימה משהו. צריך לראות את התמונה הזאת כמקשה אחת שאלמנה שנישאה בשנית מצבה הכלכלי למעלה מהמוצע במשק.

א. איסירוב:

יש אצלנו מעמד של אלמנות שילדיהן בגרו ואז מקטינים את החלק של התגמול החודשי

לאלמנה כזאת. נניח שאלמנה פלוס שני ילדים מקבלת קרוב ל-3,000 לירות. אז מה? - החלק של הילדים זה 2,500 לירות? כלומר, שהאלמנה נשארת רק עם 500 לירות. לכן חייבים לשמור על פרופורציה ביניהם. ברור לי שאם כל שכיר במדינה יעשה חישוב כמה עולות לו ההוצאות אני חושב ש-50% במדינה אין להם לקיוס. אלמנה שאין לה ילדים מקבלת 1,524 לירות לחודש. ככל שאתה מעלה את החלק של הילדים אתה בהכרח מקטין את החלק של האלמנה.

מ. ברנע:

מהו האחוז של תקציב אגף השיקום בתוך התקציב שאתה הקראת?

א. נויבך:

מתוך התקציב זה היה 15-12 מיליון לירות. אם יהיו פחות עובדים הטיפול יהיה פחות טוב אבל בכל זאת אנחנו חושבים לקצץ.

ר. פוזנר:

פה חסרה חוליה אחת - יעל אמרה שהיום מענק הנישואין הוא יפה מאד ואין שום

טענות. אבל כאלה שנישאו לפניי אפריל 1974 אצלם המענק היה אחר והיא אמרה שהן קיבלו 30 חודש במקום 60 חודש היום. ה-60 חודש זה כבר קיים הרבה מאד שנים כך שמבחינה זו הדבר הוא איננו נכון אלא שהתגמול היה אז הרבה יותר קטן וכך שמענק הנישואין היה הרבה יותר קטן. ממש תצי מזה. והיתה בעיה נוספת שהחלק השני עד אפריל 1974 לא היה צמוד.

א. איסירוב:

אני רוצה להסביר: מענק הנישואין ניתן בשני חלקים - החצי הראשון ביום הנישואין

והחצי השני שנתיים לאחר הנישואין. אלא מה - שבשיטה הקודמת התגמול היה 30 חודשי תגמול כמו שהיה ביום הנישואין שלה. בשיטה היום משלמים את החצי השני לפי 30 חודשי תגמול שמשתלם באותו יום ולא לפי שהיה ביום הנישואין.

ר. פוזנר:

יש לי שאלה: מה קורה עם אלמנה שאינה עובדת ויש לה שני ילדים, היא מבחינה זו

כעצמאית. מדוע היא לא מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי עבור הילדים שלה?

א. נויבך:

היא צריכה לבטח את עצמה.

היו"ר ש. ארבל:

עד עכשיו במסגרת הביטוח הלאומי שני הילדים הראשונים לא היו כלולים ואת

הביטוח שילם המעביד. נאבקנו להעביר את כל החשלומים במסגרת הביטוח הלאומי כדי למנוע תופעות מסוג זה.

מ. גז:

אלמנה שיש לה 3 ילדים נישאה לאלמן
שיש לו 2 ילדים. מבחינת הביטוח הלאומי
משלמים להם לפי 100 או לכל הורה מגיע לחוד?

היו"ר ש. ארבלי:

זה כיחידה אחת. אלמנה שלא נישאה לא
מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי כי היא
מקבלת זאת ממשרד הבטחון, אלא אם היא עובדת.

א. יהל:

בנוגע לגילום - הדברים שאמר פה מר
נויבך הם נכונים ואנחנו מאשרים אותם.
עצם העובדה שגילום מספר סוגי הטבות העניק לאלמנה מעמד מכובד יותר
שלא מחייבים אותה ללכת לעובדת סוציאלית בכל פעם. אסור להתעלם מכמה
דברים: ביחס לטיפול אורתודנטי-גם אז היה לנו בענין זה הסכם שטיפול
מיוחד בשיניים, שכולל ניתוחי לסת וכו' אינו כלול בגילום של טיפול
בשיניים. מה שכלול זה טיפול רגיל של שיניים. אבל למרות שהזמן הוא
קצר מאז ועד היום היתה דהירה בכיוון הירידה בתחומים מסויימים. לאמור:
שורה ארוכה של בעלי מקצועות, החל מאינסטלטור וכלה בפסיכיאטר, אינם
עובדים היום לפי העלות שאנחנו הבאנו אותה בחשבון. אי אפשר להתעלם מכך
ואסור לנו לפגוע בעתידם של יתומים בגלל זה שאנחנו צמודים לחישוב שלא
ריאלי היום.

א. נויבך:

הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
מהימנים עלינו.

ר. פוזנר:

הגילום צמוד למדד אבל המרכיב של ריפוי
שיניים פלש מעבר לגבולות של המדד.
מבחינת החישוב עלותו הוא בשום אופן לא מתייחס למה שקורה במציאות.
אני מציעה לא להתעלם מזה, זו עובדה מציאותית. על כן בענין טיפול
שיניים לתת לזה מעמד מיוחד כמו טיפול פסיכיאטרי.

הערה נוספת - לגבי קבוצות אוכלוסייה

שונות אשר רוצות להשתוות להעדפות שהמדינה מעניקה למשפחות שכולות
במערכות ישראל - לדעתי יש דרך אחת למנוע את הסכנות הצפויות לאוצר
ולהשיב לאותן קבוצות שזו קבוצה שהמדינה חפצה ביקרה ומה שנותנים לה
לא מחייב. אחרת לא יהיה סוף לדבר. לא רק שיצטרכו להוציא כספים אלא
בסופו של דבר זה ייהפך כמו הצמדת השכר בסקטורים השונים. צריך לענות
להם שזו קבוצה מועדפת ועל כן לא צריך להזכיר את זה פה בדיון ביננו.

היו"ר ש. ארבלי:

נעבור עתה על סעיפי החוק. בקשנו
שתמחישו לנו במספרים את הדרגות.

מ. טמיר:

אני רוצה להסביר את השינויים שהכנסנו
כאן. השינוי הזה מרחיב את מסגרת
הזכאים של הורים שכולים. בחוק העיקרי פיסקה (ג) כתוב: הורה של נספה
ובכלל זה הורה חורג והורה מאמץ, אב נצרך שטרם מלאו לו 50 שנה. כלומר,
היתה הגבלה בנוגע לגיל. כלומר, בטלנו את כל ההגבלות וכולם זכאים. כל
הורה שכול היום זכאי לתגמול. אבל בסעיף 22 הכנסנו שיטה של הפחתות
כאשר להורה יש הכנסות. מורידים מהתגמול 54% מהכנסתו. תמיד משאירים לו
15% מהתגמול.

היו"ר ש. ארבלי:

ביטלחם את הסייגים שהיו עד כה אבל משאירים את ענין ההכנסה כדבר קובע לגבי שיעור התגמול. מינימום של 15% זה משוריין בכל מקרה.

לגבי פיסקה (2) בהגדרת "השכר הקובע"

במקום "י" יבוא "י"ב". אני רוצה לציין שהמונח הזה שהיה לו חשיבות רבה במשך כל שנות ביצוע החוק, מצטמצם והולך כי בכל סעיף וסעיף מכניסים את הדרגה הקובעת שלפיה מחושב התגמול. מה פרוש הדרגות האלה בלירות?

מ. טמיר:

דרגה "י" זה 1,524 לירות. דרגה "י"ב זה 1,710 לירות.

סעיף 2:

כאן אני חייב לתת כמה דברי הסבר:

כאשר מדובר בחייל שמת בשירות כתוצאה

מחבלה, ממחלה או מהחמרת מחלה שאירעו בתקופת שירותו, המדינה לוקחת על עצמה את חובת ההוכחה שאכן זה קרה עקב השירות. או שהיא צריכה להוכיח שלמחלה אין שום קשר עם השירות הצבאי. בניגוד למה שהיה עד עכשיו שחובת ההוכחה היתה מוטלת על התובע, כלומר, על המשפחה, לקחנו בחשבון כי אותה משפחה נתקלת בקשיים עצומים לגבי קבלת אינפורמציה מהצבא. לעיתים קרובות זה קרה שהמשפחה בבית המשפט טענה שאין לה אפשרות להוכיח מכיון שאין לה גישה למסמכים ולעניינים של הצבא. לכן התקבלה ההצעה שכל עוד לא נוכיח את ההיפך אז מה שקורה לחייל בזמן שרותו זה עקב שירותו.

מ. דרובלס:

באיזה מקרה זה לא חל?

א. גלס:

היה ענין של איש מילואים ששירת בהג"א עמד בכניסה לקולנוע ובדק את הארנקים.

בא אדם שהיה לו דיין ודברים איתו והתחיל ויכוח ביניהם. כאשר איש הג"א גמר את בדיקת הארנקים עלה למזנון של הקולנוע ושם הוא פגש שוב את אותו אדם והתחילה קטטה ביניהם. היו מכות וכנראה שזה נגמר בנכות. כאן החלטת בית המשפט העליון היתה שזה היה בזמן בשירות אבל לא עקב השירות. זה שהיו לו חשבונות מבחוץ - בזה לא מכירים.

מ. טמיר:

אני אתן דוגמאות לגבי מקרה מתי זה לא עקב השירות. חייל לא פעם מקבל חופשה

לשבוע ימים והוא בא הביתה. בערב הוא יוצא לקולנוע וקרחה תאונת דרכים. במקרה כזה זה לא עקב השירות. הדין כאן שהמדינה לא אחראית, והוא יכול לתבוע את המזיק. המדינה לא נותנת כיסוי מלא בעד כל תקופת השירות ובעד כל מה שיקרה איתו אלא מה שקרה יש לו קשר נסיבתי.

פ. גרוסר:

יש הרבה מאד חיילים שלא מקבלים חופשה רשמית ויוצאים בערב ללא רשות - אם אני

לוקח חיילים כאלה במכונית וקרחה תאונה - מה אז?

מ. טמיר:

אם הוא יצא בלי רשות הוא לוקח את הסיכון על עצמו.

א. גלס:

הוא יכול לתבוע אותך בין אם המדינה מכירה בזה או לא. הוא יכול לומר אני

לא רוצה להיות נכה צה"ל ואז יתבע את חברת הביטוח שלך.

א. גלס:

אתן לכם דוגמא מתי זה עקב השירות -
בירושלים ירד שלג וקצינת ח"ן לקחה את
הבנות לצאת להרים לראות את השלג. היא אירגנה את הטיול והעמידה לרשות
החיילות רכב צבאי. קרתה תאונה ואחת הפכה להיות נכה. הוחלט שזה עקב
השירות.

מ. טמיר:

היה מקרה של אדם ששירת בבית הסוהר.
שני חיילים התקוטטו וכאשר אחד מהם יצא
לחופשי הוא אמר לו: אני אתנקם בך. הוא מצא אותו על חוף הים ונתן לו
מכות. במקרה זה הוכר עקב השירות למרות שזה קרה כעבור זמן. תלוי בתיאור
מסויים של העובדות.

היו"ר ש. ארבלי:

מה קורה עד שמוכיחים אחרת?

מ. טמיר:

אז זה עקב השירות.

י. רוזם:

יש סעיף בחוק המאפשר לתת תגמול כל עוד
לא הוחלט. ואנחנו נותנים בכל מקרה ומקרה.
אבל צריך להבחין בין מקרה שטרם ניתנה החלטה ובינתיים לנכה או לאלמנה
אין ממה לחיות לבין מקרה שברור שזה עקב השירות אבל יש תביעה לנזיקין.

היו"ר ש. ארבלי:

האם התקפת לב מכוסה? - האם זה כתוצאה
מהשירות או לא?

א. גלס:

קצין התגמולים צריך להוכיח שלא היתה
נסיבתיות בין השירות ובין התקפת הלב.
יש מחלות מסויימות שפורצות יום
לא. קצין התגמולים צריך להוכיח את הדבר.

היו"ר ש. ארבלי:

אני מכירה אלמנה שלא נתנו לה תגמולים
בתקופה הזאת אלא עד שהתערבנו.

מ. דרובלס:

האם לא כדאי להבחין בסעיף 2 בין חייל
בשירות סדיר לבין חייל בשירות מילואים?
חייל שמגייסים אותו ל-30 יום יכולים לקרות לו דברים גם אם לא היה
בשירות. לא כן לגבי גיל 20. מה גם שישנה עגמת הנפש שחייל שהתגייס
לתקופה של שלוש שנים יבוא קצין התגמולים וירצה להוכיח שהמוות לא נגרם
עקב השירות. לכן אני מציע שלגבי איש מילואים שההוכחה תהיה על קצין
התגמולים. ולגבי חייל בשירות סדיר להכיר בכל מקרה ומקרה.

מ. טמיר:

אי אפשר להכיר בכל מקרה בשירות סדיר.
ישנם מקרים שחיילים בורחים ממחנה לא
רשות ובדרך עושים התפרצות ומבצעים שוד. האם המדינה צריכה לשלם עבור
המעשים האלה? - זה לא יתכן. זו היתה תביעה של ארגון יד לבנים שמנקודת
מבטם שחייל שמגוייס 24 שעות הוא תמיד חייל. אבל אם הוא עושה מעשה ללא
כל קשר לשירותו, ולפעמים הוא אפילו עברייך, לא יתכן שתהיה הוראה כזאת
בחוק שתכסה את הכל. לכן המדינה לוקחת על עצמה הכבדה קשה. מאד להוכיח
שזה לא קשור עם השירות.

מ. טמיר:

סעיף 3:

כאן יש העלאה. לפי החוק העיקרי עד עכשיו זה היה 76% מהדרגה הקובעת. עכשיו השיעור יוגדל והיא תקבל את מלוא הסכום של הדרגה הקובעת. מה שהיה פעם 53% הועלה ל-70%. מה שהיה 35% הועלה ל-45%.

אלמנה שאין לה יתומים ואם מלאו לה 30 שנה אז היא מקבלת תגמול כל ימי חייה בשיעור חודשי כמפורט להלן: יש פה שלוש קבוצות וזה מותנה בגובה הכנסותיה. בתיקון הזה הועלו שיעורי התגמולים שמתבטאים עכשיו בסכומים נכבדים באופן יחסי. בכל מקרה של הכנסה, אלמנה כזאת זכאית ל-45% מהדרגה הקובעת בדרגה י. לגבי אלמנה שטרם מלאו לה 30 שנה אז משלמים לה עד שלוש שנים מלא, ללא קשר עם הכנסותיה. בתום שלוש השנים האלה היא תקבל שוב במשך 12 חודשים, כל עוד אין לה הכנסה כדי מחייה. אם תוך 24 חודשים מיום תקופת 12 החודשים האלה היתה לנצרכת, כלומר שאין לה הכנסה ואיננה מסוגלת להשתכר כי מצבה הבריאותי לא מאפשר לה זאת, ממשיכים לשלם לה כל עוד היא נצרכת. אבל כאשר היא ניצלה את כל התקופה של קבלת תגמולים וטרם מלאו לה 30 שנה - וזה חידוש שלא היה בחוק הקיים - היא ממשיכה לקבל 45% וזה לא קשור עם הכנסה. כלומר, אם התאלמנה בגיל 28 היא מקבלת עד לגיל 30. במלאות לה 30 שנה דינה כאלמנה בהתאם לגובה הכנסותיה, אבל 45% מובטח לה בכל מקרה.

בסעיף 8(ד) כתוב: כל עוד אלמנה של נספה

אינה זכאית לכל תגמול לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג) מחמת האמור בסעיף 9(ג) - ובסעיף זה מדובר על אלמנה כאשר היחוס מוכרח להיכנס למוסד או לאלמנה כזאת ישולמו תגמולים חודשיים בשיעור הקובע בסעיף 7. וכאן אני מבקש להוסיף שדינה כאלמנה שאין לה ילדים. כמו-כן כאן נפלה השמטה שזה לרעת האלמנה. יש להוסיף פיסקה (ה) שאומרת: כל עוד אלמנה של נספה אינה זכאית לכל תגמול לפי סעיפים (א) או (ב) ישולמו התגמולים החודשיים בשיעור הקובע לפי סעיף 7(ב) (1). אלמנה שהיו סמוכים על שולחנה והקדישה את שנות חייה הטובות לטיפול בילדים האלה היא חוזרת להיות לפי אלמנה, ללא ילדים המקבלת את השיעור המכסימלי ללא התחשבות בהכנסותיה. כלומר, דרגה "י" מלא.

א. גלס:

אז צריך לומר שלא בנסיבות המתוארות בסעיף (ד).

י. רוזם:

פה אפשר להוסיף שמדובר באלמנה לפי סעיף 8 שעכשיו עוברת לסעיף 7.

מ. גז:

נקח מקרה של אלמנה שבעלה הראשון נהרג במלחמת ששת הימים. וביום הכפורים נמסרה בעלה השני. אם היא נישאת בשלישית האם היא מקבלת את מענק הנישואים שוב פעם?

מ. טמיר:

הזכאות שלה נוצרת מחדש כאילו זה היה פעם ראשונה.

היו"ר ש. ארבלי:

לגבי סעיף 8(ב) כאן אחס לא עושים הפרדה מה מגיע לאלמנה ומה מגיע ליתום. בו בזמן שהפרדה נעשית כאשר אלמנה נישאת והיא מקבלת עבור היתום 45%.

מ. טמיר:

לפי המבנה של החוק אף פעם לא עשינו הפרדה. הסעיף הזה מדבר על אלמנה עם ילדים וסעיף 7 מדבר על אלמנה ללא ילדים.

היו"ר ש. ארבלי:

אני רוצה להקיש מכאן - אם אלמנה שנשארה בלי ילדים מקבל 45% בכל מקרה. כלומר, אם יש עימה ילד היא מקבלת סך הכל הדרגה הקובעת. זה אומר: אלמנה - 45% יתום - 55%. אם אני לוקחת את האלמנה שנישאת בשנית ויש עימה ילד אז עבור היתום אתם משלמים יחסית פחות.

י. רוזם:

החוק בנוי כך שהסכום הקובע זה לגבי אלמנה עם ילד אחד. אחר כך כל ילד

נותנים פחות.

היו"ר ש. ארבלי:

אני רוצה לעשות הערכה כמה מגיע ליתום הראשון ומזה אני רוצה להסיק מסקנה לגבי

אלמנה שנישאת.

מ. טמיר:

עבור הראשון אנחנו משלמים ט"ו פחות יוד.

מ. גז:

ענין של הכנסות זה קצת מעורפל. היא יכולה לעבוד אבל איננה רוצה לעבוד - האם נלקח בחשבון שדבר כזה יכול לקרות?

מ. טמיר:

עד גיל 30 זה נלקח בחשבון אם איננה מסוגלת לעבוד. אבל מעל לגיל 30 משאירים

לה את החופש.

י. רוזם:

עבור היתום הראשון משלמים 778 לירות. אלמנות שנישאו בשנית מקבלות קצת יותר מ-778 לירות. העלינו אותם ב-10% נוספים מכיון שיש להן בעיות נוספות - וזאת מבלי לשמוע את הטיעונים שלהן.

היו"ר ש. ארבלי:

אני עושה השוואה בין אלמנה שהיא עדיין למטה מגיל 30 ועברו שלוש שנים היא מקבלת 45%. אותה אלמנה שהיא עם ילד מקבלת 2,223 לירות לפי דרגה ט"ו לעומת 45%. מה שונה מצבו של יתום כאשר הוא סמוך על שולחן אימו וכאשר היא נישאת בשנית?

י. רוזם:

אלמנה עם ילד מקבלת 2,223 לירות לחודש. אם היא נישאת בשנית מקבלת 778 לירות

עבור הילד.

היו"ר ש. ארבלי:

הפרופורציה לא נשמרת.

היו"ר ש. ארבלי:

סעיף 7(ב) קובע 45% מהדרגה הקובעת
בכל מקרה. אני לוקחת את אותה אלמנה שיש

לה ילד והיא למטה מגיל 30 היא תקבל תגמול חודשי בסך הדרגה הקובעת
מט"ו. אם היא למטה מגיל 30 ואין לה ילד היא תקבל 45%. כלומר, אז החלק
של הילד הוא 55%. מכאן אני רוצה להקיש לגבי יתום של אלמנה שנישאת בשנית.
מה חלקו של היתום בענין זה כאשר האלמנה נישאת? - אני אבקש שתבחנו את
הסוגיה הזאת ובישיבה הבאה תתנו לנו חישוב מדוייק מהי ההערכה של היתום.

הישיבה ננעלה בשעה 11.30